מהדורה למורה

ראש גדול! 🧠

סיפור עם 8 ביטויים עם המילה "ראש" + משימות לשון

כיתות	כיתות ב'–ו'
סוג	ביטויים ולשון
רמות בחוברת	רמה רגילה (כיתות ד'–ה') | רמה מתקדמת (כיתות ה'–ו') | רמה מותאמת – עולים וחנ"מ (כיתות ב'–ד' • עולים • חנ"מ)
מטרות	הכרת ביטויים עם המילה "ראש" • הבחנה בין משמעות מילולית לביטויית • שימוש בביטויים בהקשר • כתיבה יוצרת
מיומנויות	אוצר מילים • הסקה • כתיבה

מהלך מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק')	ציירו על הלוח ראש בתוך ענן – "מה זה אומר?"
קריאה (10 דק')	קריאת הסיפור וציד ביטויים.
משימות (20 דק')	התאמה, השלמה ומיון.
סיום (10 דק')	כתיבה + כרטיס יציאה.

✅ מפתח תשובות

רמה רגילה • כיתות ד'–ה'

1. ראש גדול ← לקחת אחריות ולעשות יותר ממה שביקשו; ראש קטן ← לעשות רק את המינימום, בלי אכפתיות; מעל הראש ← יותר מדי עבודה או עניינים; שבר את הראש ← חשב הרבה כדי לפתור משהו קשה; ראש בראש ← תחרות צמודה, שקולה
2. על ראש הגנב בוער הכובע ← מי שאשם מסגיר את עצמו בהתנהגותו; בראש ובראשונה ← קודם כל, הדבר החשוב ביותר; הראש בעננים ← חולם בהקיץ, לא מרוכז
3. ראש גדול – תמר: כתבה רשימה, הביאה בקבוקים, נשארה לסדר; ראש קטן – יונתן: רק הביא דבק ורצה שאחרים יעשו.
4. ראש בראש; שבר את הראש; מעל הראש... בעננים
5. 😊 מתאר משהו חיובי: ראש גדול, בראש ובראשונה | 😕 מתאר משהו שלילי: ראש קטן, הראש בעננים, על ראש הגנב בוער הכובע
6. תשובה אישית – לבדוק התאמה לשאלה ולטקסט.
7. תשובה אישית – לבדוק התאמה לשאלה ולטקסט.

רמה מתקדמת • כיתות ה'–ו'

1. הראש בעננים – הראש באמת בשמיים / חולם בהקיץ; שבר את הראש – ראש שבור / חשב הרבה; על ראש הגנב בוער הכובע – כובע עולה באש / האשם מסגיר את עצמו.
2. הוא הכחיש שנגע בתיק, אף שאיש לא הזכיר תיק – והראה שהוא יודע מה קרה; כך מתאר הביטוי מי שאשם ומתנהג באופן חשוד.
3. בהתחלה הראש שלו בעננים ולא שמע; בהמשך היה מרוכז והציע את הפתרון שהציל את הניסוי.
4. מאוזן: 1. גדול, 2. כובע, 4. בראשונה | מאונך: 1. גנב, 3. עננים
5. למשל: עין טובה – נדיבות; לב זהב – אדם טוב; יד ביד – יחד; הרים את האף – התנשא; פה אחד – כולם הסכימו.
6. תשובה אישית – לבדוק התאמה לשאלה ולטקסט.

רמה מותאמת – עולים וחנ"מ • כיתות ב'–ד' • עולים • חנ"מ

1. לא מרוכז, חולם
2. עוזר ואחראי
3. ציור אישי – לבדוק שהציור מתאים להוראה.
4. גדול; בעננים; מעל

💡 טיפים להוראה ולהתאמה

- הסיפור מקורי; הביטויים: בראש ובראשונה, הראש בעננים, ראש גדול, ראש קטן, שבר את הראש, על ראש הגנב בוער הכובע, ראש בראש, מעל הראש.
- משחק: תלמיד מציג ביטוי בפנטומימה, והכיתה מנחשת.
- לעולים: הביטויים בכרטיסים עם ציור – אפשר ליצור "קיר ביטויים" בכיתה.

רמה רגילה

ראש גדול!

סיפור עם 8 ביטויים עם המילה "ראש" + משימות לשון

כיתות ד'-ה'

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

חלק א'

קוראים סיפור מלא ראש

בסיפור מסתתרים 8 ביטויים עם המילה "ראש". הם מודגשים. קראו וסמנו אותם בצבע.

יום אחד בכיתה ה'2

1. ביום ראשון בבוקר הודיעה המורה דנה: "השבוע נכין את יריד המדע של השכבה. **בראש ובראשונה** – כל קבוצה תבחר ניסוי". כולם התרגשו, חוץ מאורי. **הראש שלו היה בעננים**: הוא דמיין את עצמו טס לחלל, ולא שמע אף מילה.
2. הקבוצה של תמר בחרה ניסוי של הר געש. תמר כתבה רשימת ציוד, הביאה בקבוקים מהבית ונשארה אחרי השיעור לסדר הכול. "יש לך **ראש גדול**," אמרה לה המורה. לעומתה, יונתן אמר: "אני רק אביא את הדבק, ושאחרים יעשו את השאר". חברי הקבוצה הסתכלו עליו בעצב: "אל תהיה **ראש קטן**".
3. ביום שלישי הניסוי לא עבד. הלבה לא יצאה! הילדים **שברו את הראש** שעה שלמה, עד שאורי – שהפעם היה מרוכז לגמרי – הציע להוסיף עוד סודה לשתייה. זה עבד!
4. בינתיים נעלמה מהכיתה קופסת הטושים החדשה. כשהמורה שאלה מי לקח אותה, רון הסמיק מאוד וצעק: "אני בכלל לא נגעתי בתיק של המורה!" – אף שאף אחד לא הזכיר תיק. כולם הבינו: **על ראש הגנב בוער הכובע**. רון התנצל והחזיר את הקופסה.
5. ביום חמישי, ביריד, הקבוצה של תמר והקבוצה של שירה הגיעו לגמר. היה **ראש בראש** עד הרגע האחרון, והשופטים החליטו על תיקו. בערב אמרה תמר לאמא: "השבוע היה לי **מעל הראש** – אבל היה שווה כל רגע".

כיתות ב'-ו'

יצרה: רוית ראש בן ישי

1 התאימו בין הביטוי לפירושו. ביטויים

1. ראש גדול
2. ראש קטן
3. מעל הראש
4. שבר את הראש
5. ראש בראש

( ) לקחת אחריות ולעשות יותר ממה שביקשו

( ) יותר מדי עבודה או עניינים

( ) תחרות צמודה, שקולה

( ) חשב הרבה כדי לפתור משהו קשה

( ) לעשות רק את המינימום, בלי אכפתיות

2 התאימו גם את הביטויים האלה. ביטויים

1. על ראש הגנב בוער הכובע
2. בראש ובראשונה
3. הראש בעננים

( ) חולם בהקיץ, לא מרוכז

( ) קודם כל, הדבר החשוב ביותר

( ) מי שאשם מסגיר את עצמו בהתנהגותו

3 מי בסיפור הוא "ראש גדול" ומי "ראש קטן"? הסבירו לפי מה שעשו. הבנה

ביטוי	מי?	מה עשה/עשתה?
ראש גדול		
ראש קטן		

חלק ב'

משחקים עם ביטויים

השלמה ומיון.

4 השלימו את הביטוי המתאים. שימוש

שבר את הראש **הראש בעננים** **ראש בראש** **מעל הראש**

המשחק בין שתי הקבוצות היה _____ עד הדקה האחרונה.

דני _____ על החידה עד שמצא את הפתרון.

יש לי השבוע שלושה מבחנים וחוג – זה _____!

נועה לא שמעה את השאלה, כי _ שלה היה _.

5 **מיינו: ביטוי חיובי או ביטוי שלילי?** מיון

ראש קטן	ראש גדול	על ראש הגנב בוער הכובע
הראש בעננים	בראש ובראשונה	

😊 מתאר משהו חיובי	😕 מתאר משהו שלילי

חלק ג׳ — כותבים בראש

עכשיו תורכם.

6 **בחרו ביטוי אחד וכתבו עליו סיפור קצר משלכם (3–4 משפטים).** כתיבה

7 **מה עוזר לכם לעבור יום ש"מעל הראש"? בחרו ערוץ מגש"ר מאח"ד (גוף, שכל, רגש, מערכת אמונות, חברה, דמיון) והסבירו.** חוסן

✂️ גזרו כאן

כרטיס יציאה 🧠

הביטוי שהכי אהבתי ופירושו:

מתי הייתי "ראש גדול":

😀 🙂 😐 😕 (הקיפו)

רמה מתקדמת

ראש גדול!

משמעות מילולית וביטויית, תשבץ וכתיבה יוצרת

כיתות ה'-ו'

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

חלק א'

קוראים ומפרשים

קראו את הסיפור ושימו לב: למה הכותב בחר דווקא בביטוי הזה בכל מקום?

יום אחד בכיתה ה'2

1. ביום ראשון בבוקר הודיעה המורה דנה: "השבוע נכין את יריד המדע של השכבה. **בראש ובראשונה** – כל קבוצה תבחר ניסוי". כולם התרגשו, חוץ מאורי. **הראש שלו היה בעננים**: הוא דמיין את עצמו טס לחלל, ולא שמע אף מילה.
2. הקבוצה של תמר בחרה ניסוי של הר געש. תמר כתבה רשימת ציוד, הביאה בקבוקים מהבית ונשארה אחרי השיעור לסדר הכול. "יש לך **ראש גדול**," אמרה לה המורה. לעומתה, יונתן אמר: "אני רק אביא את הדבק, ושאחרים יעשו את השאר". חברי הקבוצה הסתכלו עליו בעצב: "אל תהיה **ראש קטן**".
3. ביום שלישי הניסוי לא עבד. הלבה לא יצאה! הילדים **שברו את הראש** שעה שלמה, עד שאורי – שהפעם היה מרוכז לגמרי – הציע להוסיף עוד סודה לשתייה. זה עבד!
4. בינתיים נעלמה מהכיתה קופסת הטושים החדשה. כשהמורה שאלה מי לקח אותה, רון הסמיק מאוד וצעק: "אני בכלל לא נגעתי בתיק של המורה!" – אף שאף אחד לא הזכיר תיק. כולם הבינו: **על ראש הגנב בוער הכובע**. רון התנצל והחזיר את הקופסה.
5. ביום חמישי, ביריד, הקבוצה של תמר והקבוצה של שירה הגיעו לגמר. היה **ראש בראש** עד הרגע האחרון, והשופטים החליטו על תיקו. בערב אמרה תמר לאמא: "השבוע היה לי **מעל הראש** – אבל היה שווה כל רגע".

1 ביטוי הוא צירוף שמשמעותו אינה סכום המילים. הסבירו את ההבדל בין המשמעות המילולית למשמעות הביטויית. משמעות

ביטוי	משמעות מילולית (מצחיקה)	משמעות הביטוי
הראש בעננים		
שבר את הראש		
על ראש הגנב בוער הכובע		

ראש גדול!
כיתות ב'-ו'
יצרה: רוית ראש בן ישי

2 **איך רון הסגיר את עצמו? הסבירו את הקשר לביטוי.** הסקה

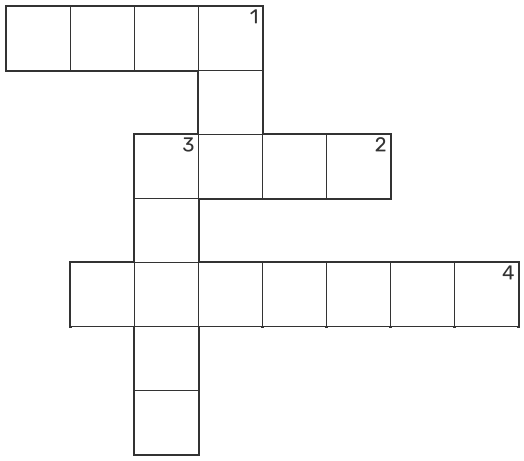
3 **כיצד השתנה אורי במהלך הסיפור?** אפיון דמות

חלק ב'

תשבץ ביטויים

השלימו את המילה החסרה בביטוי.

4 **פתרו את התשבץ.** ביטויים

מאוזן ←

1. ראש ___ – לוקח אחריות (4)

2. על ראש הגנב בוער ה___ (4)

4. בראש וב___ (7)

מאונך ↓

1. על ראש ה___ בוער הכובע (3)

3. הראש ב___ – לא מרוכז (5)

5 **מצאו ביטויים נוספים עם איברי גוף (עין, לב, יד, אף...) וכתבו את פירושם.** הרחבה

הביטוי	הפירוש

חלק ג׳

כתיבה יוצרת

אתגר כתיבה.

6 **כתבו סיפור קצר (6–8 משפטים) שבו משולבים לפחות ארבעה ביטויים עם "ראש" או עם איברי גוף אחרים. סמנו אותם בקו.** כתיבה יוצרת

✂️ גזרו כאן

כרטיס יציאה 🧠

ביטוי חדש שגיליתי:

המשמעות המצחיקה שלו:

😀 🙂 😐 😕 (הקיפו)

רמה מותאמת – עולים וחנ"מ

מָה יֵּשׁ בָּרֹאשׁ?

4 בְּטוּיִים קְלִים + צִיּוּר

כיתות ב'–ד' · עולים · חנ"מ · עם ניקוד

יצרה: רוית ראש בן ישי

שֵׁם: _____ כִּתָּה: _____ תַּאֲרִיךְ: _____

חֵלֶק א'

מָה זֶה בְּטוּי?

לִפְעָמִים מִלִּים יַחַד אוֹמְרוֹת מַשֶּׁהוּ אַחֵר!

יוֹם בַּכִּתָּה

1. אוּרִי לֹא שׁוֹמֵעַ אֶת הַמּוֹרֶה. הָרֹאשׁ שֶׁלּוֹ בָּעֲנָנִים. (הוּא חוֹלֵם)
2. תָּמָר עוֹזֶרֶת לְכֻלָּם. יֵשׁ לָהּ רֹאשׁ גָּדוֹל. (הִיא אַחֲרָאִית)
3. הַחִידָה קָשָׁה. הַיְלָדִים שׁוֹבְרִים אֶת הָרֹאשׁ. (חוֹשְׁבִים הַרְבֵּה)
4. יֵשׁ הַיּוֹם מִבְחָן, חוּג וְשִׁעוּרִים. זֶה מֵעַל הָרֹאשׁ! (יוֹתֵר מִדַּי)

1 "הָרֹאשׁ בָּעֲנָנִים" – מָה זֶה אוֹמֵר?

① הָרֹאשׁ בֶּאֱמֶת בַּשָּׁמַיִם

② לֹא מְרֻכָּז, חוֹלֵם

③ יוֹרֵד גֶּשֶׁם

2 "רֹאשׁ גָּדוֹל" – מָה זֶה אוֹמֵר?

① רֹאשׁ עֲנָק

② עוֹזֵר וְאַחֲרַאי

③ כּוֹבַע גָּדוֹל

כיתות ב'–ו'

יצרה: רוית ראש בן ישי

חֵלֶק ב׳

צִיּוּר מַצְחִיק

צַיְּרוּ אֶת הַבִּטּוּי – כְּמוֹ שֶׁהוּא נִשְׁמָע!

3 צַיְּרוּ "רֹאשׁ בָּעֲנָנִים" (צִיּוּר מַצְחִיק).

☁️

הָרֹאשׁ בָּעֲנָנִים

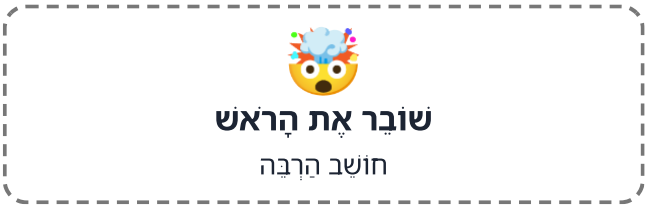
חוֹלֵם

💪

רֹאשׁ גָּדוֹל

אַחֲרָאִי

🤯

שׁוֹבֵר אֶת הָרֹאשׁ

חוֹשֵׁב הַרְבֵּה

📚

מֵעַל הָרֹאשׁ

יוֹתֵר מִדַּי

4 הַשְׁלִימוּ:

גָּדוֹל בָּעֲנָנִים מֵעַל

תָּמָר עוֹזֶרֶת. יֵשׁ לָהּ רֹאשׁ _____.

אוּרִי חוֹלֵם. הָרֹאשׁ שֶׁלּוֹ _____.

יֵשׁ לִי הַרְבֵּה שִׁעוּרִים. זֶה _____ הָרֹאשׁ.

✂️ גִּזְרוּ כָּאן

כַּרְטִיס יְצִיאָה

בִּטּוּי שֶׁלָּמַדְתִּי:

_____

😀 🙂 😐 (הַקִּיפוּ)